

Babos Sándor¹

Az alapvető jogok korlátozása a nemzetbiztonsági tevékenység során II.

*Restriction of Fundamental Rights
during National Security Activities II.*

Az első demokratikus államok megalakulása óta kérdésként vetődik fel, hogy az állam hogyan és milyen mélységben korlátozhatja az alapvető jogokat. Napjainkban a számtalan terrorista cselekmény és titkosszolgálati botrány közepette e kérdés reneszánszát éli. A szerző kísérletet tesz az e szolgálatokra ható alapvető jogi kérdések ismertetésére, egyúttal megvilágítja a jog- és az államtudomány közötti kapcsolat hatásait is. A cikksorozat második, befejező része a nemzetbiztonsági célú jogkorlátozásokkal foglalkozik.

Kulcsszavak: *alapvető jogok, nemzetbiztonság*

From the establishment of the first democratic countries there have always been arguments that state how the fundamental rights can be restricted and in what depths. Nowadays, among the numerous terrorist activities and scandals that affect the national security services around the world, the question itself lives its renaissance. The author tries to introduce some aspects of the fundamental rights that have relevant impact on these services while also tries to highlight the connection between the jurisprudence and the political science. The second, concluding part of the series deals with legal restrictions for national security purposes.

Keywords: *fundmental right, national security*

A nemzetbiztonsági szolgálatok által folytatott titkos információgyűjtés jogkorlátozás szempontjából történő vizsgálatának alapjait a szerző az előző cikkben a nemzet értékei és érdekei, továbbá az alapvető jogok bemutatásán keresztül kezdte meg.

A tanulmány céljából kitérő elemzés, miszerint a nemzetbiztonsági szolgálatok által alkalmazott egyes titkos információgyűjtési eszközök és módszerek tekintetében

¹ Hallgató, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. E-mail: sandor.babos@mil.hu, ORCID: [0000-0002-8073-3786](https://orcid.org/0000-0002-8073-3786)

milyen mértékű jogkorlátozás várható és azok, arányossági tényezőjüket tekintve, hogyan viszonyulnak egymáshoz, befejezése a konkrét nemzetbiztonsági célú jogkorlátozás vizsgálatával érhető el.

1. A nemzetbiztonsági célú jogkorlátozás

A nemzetbiztonsági érdek mentén folytatott tevékenység sikeres végrehajtása érdekében az arra felhatalmazással rendelkező szervezetek nemzetbiztonsági célú jogkorlátozást vezetnek be, amely a titkos információgyűjtésben testesül meg. E jogkorlátozás megközelítése az enyhébb „külső engedélyhez nem kötött” és szigorúbb „külső engedélyhez kötött” eszközök elhatárolása útján célszerű. Az összes eszköz és módszer tekintetében igaz, hogy azok alkalmazási szabályai megállapításakor jelentős alkotmányjogi garanciák meghatározása szükséges, mivel ezek bevezetése az érintett tudta nélkül történik, így általa kezdeményezett jogorvoslat nem elképzelhető.

Szintén az összes eszköz és módszer tekintetében igaz, hogy általánosságban az emberi méltóságból levezethető, a magánszféra védelmét érintő alapvető jogot korlátozza. Itt fontos megjegyezni azt, hogy az emberi méltóságot minden más alapvető jog érinthetetlen lényegének tartják, nem egy konkrétan körülhatárolható alapvető jognak. Ebből kifolyólag lehetséges az, hogy bár az alapvető jogok többsége korlátozható, ez a korlátozás az emberi méltóság határáig terjed. A magánszférához való jogból levezethető többi alapvető jog, úgymint a magán- és a családi élet, az otthon, a kapcsolattartás és a jó hírnév tiszteletben tartásához való jog, továbbá a személyes adatok védelméhez fűződő önrendelkezési jog sérülhet a titkos felderítés során.

E fejezetben annak a feltételnek a meglétével együtt vizsgálom az alapvető jogok korlátozását, hogy az alkalmazott eszközök és módszerek alkalmazására törvényesen került sor. A jogalap nélküli alkalmazás által okozott joghátrányok vizsgálata a cikk kereteit szétfeszítené.

1.2. A külső engedélyhez nem kötött titkos felderítés során korlátozott jogok

Külső engedélyhez nem kötött titkos felderítés alatt azon eszközök és módszerek alkalmazását értjük, amelyek bevezetéséhez nem szükséges a nemzetbiztonsági érdekek mentén folytatott titkos felderítésre felhatalmazott szerven kívüli személy engedélye. Az e kategóriába tartozó eszközök alkalmazása nem jár az alapvető jogok olyan mértékű korlátozásával, amely szükségessé tenné azon garanciális szabály bevezetését, amelyet a külső engedélyhez kötött eszközök és módszerek esetében látni fogunk – nevezetesen az igazságügyekért felelős miniszter vagy a kijelölt bíró előzetes engedélyét.

A nemzetbiztonsági érdekből alkalmazható, külső engedélyhez nem kötött eszközök és módszerek – mind a nemzetbiztonsági szolgálatok, mind a TEK tekintetében – az Nbtv. 54–55. §-ában lettek megjelenítve. Ezen eszközök és módszerek a következők:

- felvilágosítás kérése;
- a nemzetbiztonsági jelleg leplezésével történő információgyűjtés;
- titkos kapcsolat létesítése magánszeméllyel;
- információgyűjtést elősegítő információs rendszerek létrehozása és alkalmazása;
- sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapda alkalmazása;
- meghatározott célból fedőokmány készítése és alkalmazása;
- fedőintézmény létrehozása és fenntartása;
- a feladat által érintett személy, valamint az azzal kapcsolatba hozható lakás, egyéb helyiség, bekerített hely, továbbá nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve jármű titokban történő megfigyelése, a történekről információk gyűjtése, valamint az észlelt technikai eszközzel történő rögzítése;
- beszélgetés lehallgatása és rögzítése (olyan esetkörben, amely nem tartozik a külső engedélyhez kötött eszközök alkalmazásának hatálya alá);
- elektronikus hírközlési eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének a megállapításához, az elektronikus hírközlési eszköz vagy információs rendszer azonosításához, hollétének megállapításához szükséges adatok megszerzése;
- büntetlenségi megállapodás kötése.²

1.2.1. *Felvilágosítás kérése*³

A titkos felderítés során felvilágosítást az arra felhatalmazott szerv nyíltan kér valamely olyan szervezettől, személytől, amely a nemzetbiztonsági érdek érvényesítésében közre tud működni. E felvilágosítás megnyilvánulhat adatok, adattöredékek vagy információk átadásának formájában. E módszer alkalmazása rendkívül sokrétű, ugyanis – a későbbiekben külön pontba szedett és kifejtett „metaadatok megszerzésén” kívül – minden adatkezelő szervezetre kiterjedhet, így elméletben az egyéni vállalkozótól a legnagyobb állami szervig.

A felvilágosítás kérése így az alapvető jogok széles körét érintheti a személyes és különleges személyes adatokhoz fűződő jogtól kezdve egészen a banktitokig.

A titkos felderítést végző szervek a felvilágosítás kérése során általában tájékoztatják a megkeresett szervet arról, hogy az adatkérés ténye maga is minősített adatot képez, vagy amennyiben ez nem áll meg, úgy az adatkérés más részére történő hozzáférhetővé tételéről rendelkeznek (általában úgy, hogy senki részére nem hozzáférhető), ezzel biztosítható ugyanis a titkos felderítés „titkos” minősége.

E módszer alkalmazása több ok miatt is a jogkorlátozás csekély voltával jár. Egyrészt a megismerni kívánt adatok kezeléséhez az érintett már korábban hozzájárult, így azt valamely szervezet legalább helyi – de általában online – adatbázisba

² E módszer ugyan, ahogyan a későbbiekben látni fogjuk, ügyészi engedélyhez – tehát külső személyhez – kötött, azonban a törvény is és a szakma is a külső engedélyhez nem kötött módszerek közé sorolja, mivel alapvető jogkorlátozás általában kerül bevezetésre.

³ 1995. évi CXXV. tv. a nemzetbiztonsági szolgálatokról, „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok
a) felvilágosítást kérhetnek”

szervezte. Másrészt olyan adatok ezek, amelyek vagy az érintett olyan személyes adataira vonatkoznak, amelyek azonosításához szükségesek – például születési hely, idő stb. –, vagy életvitelének olyan nyílt részére, amely más módszerek – az alapvető jog korlátozása szempontjából súlyosabb jogsérelmet okozó! – alkalmazásával is megszerzhető lenne (pl. a banki adatok tekintetében megállapíthatók a vásárlási szokások, amelyek a megfigyelés alkalmazásával is, viszont egyrészt súlyosabb jogsérelmet okoznánk, másrészt több energiát kellene befektetnünk).

Más szempontból nézve a kérdést, amennyiben a jogkorlátozás által okozható joghátrányt vesszük, megállapíthatjuk, hogy azzal, hogy valakinek a lakcímét a lakcímnnyilvántartás adatai közül lekérdezzük, nem okozunk neki közvetlen sérelmet.

A felvilágosítás kérésének alkalmazásakor tehát a *személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jog sérül*.

1.2.2. *A nemzetbiztonsági jelleg leplezésével történő információgyűjtés*⁴

A nemzetbiztonsági jelleg leplezésével folytatott tevékenység általában a felvilágosítás kérésétől eltérő információk megszerzésére irányul, de amennyiben tárgyakat ugyanannak tekintjük, akkor annál súlyosabb jogsérelmet okozó módszer.

Ez levezethető azon gondolatmenetből, miszerint a nemzetbiztonsági jelleg leplezése mellett az érintettől olyan információk gyűjthetők például lakókörnyezetében, amelyek kezeléséhez nem járult hozzá sehol (például gyermekeihez, szomszédjaihoz való viszonya).

E módszer alkalmazása során elképzelhető az a helyzet is, hogy a titkos felderítésre feljogosított szerv munkatársa a későbbiekben bemutatásra kerülő „fedőkmányt” használ. Ez esetben a nemzetbiztonsági jelleget például azzal leplezi, hogy a rendőrség munkatársának adja ki magát, amely önmagában arra sarkallja a jogkövető – és általában a nem jogkövető – állampolgárt is, hogy annak mérlegelése nélkül válaszoljon a feltett kérdésekre, hogy annak van-e helye egy nyomozati eljárásban.

A nemzetbiztonsági jelleg leplezésével végrehajtott információkérés alkalmazása során tehát *a magánszférát érintő szinte valamennyi alapvető jog sérülhet, nevezetesen a magán- és családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá személyes adatok védelméhez fűződő jog*.

1.2.3. *A titkos kapcsolat*⁵

A titkos kapcsolat létesítésének alapfeltétele az együttműködés tudatos vállalása. A titkos kapcsolatok létesítése tekintetében az Nbtv. nem tartalmaz korlátozó szabályokat, azonban mindenképpen szükséges szakmai szempontból – és jogi szempontból is – e tekintetben

⁴ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok b) a nemzetbiztonsági jelleg leplezésével információt gyűjthetnek”

⁵ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok c) titkos kapcsolatot létesíthetnek magánszeméllyel”

abból kiindulni, hogy a titkos információgyűjtés nem ingathatja meg az államba vetett közbizalmat, amely miatt alapvetően a bíróság, az ügyészség, az országgyűlés tekintetében korlátozottan kell tekinteni a titkos felderítésre feljogosított szervek ezirányú tevékenységét.

A titkos kapcsolatok alkalmazása a titkos információgyűjtéssel érintett személy legkülönbözőbb alapvető jogait sértheti. Teszi ezt azért, hogy a titkos felderítésre feljogosított szervek nyilvánvalóan olyan személyt kívánnak rábírní a titkos együttműködésre, aki mélységi ismeretekkel rendelkezik célszemélyük vonatkozásában. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy akár a célszemély legjobb barátja is titkos kapcsolat lehet, sőt sok esetben ez lehet a cél is.

Ezzel viszont az érintett személy legbelsőbb magánéleti titkai is megismerhetővé válnak, amelyeket kizárólag egy szűk körre vonatkoznak, csakis ők ismerhetnék meg.

1.2.4. *Információs rendszerek*⁶

Az információs rendszerek létrehozása és alkalmazása a nemzetbiztonsági érdek érvényesítésében közreműködő adatbázisok létrehozását jelenti, amelyek a titkos felderítés során megszerzett adatok strukturált tárolása és feldolgozása. E tevékenység során természetesen figyelemmel kell lenni a célhoz kötöttség követelményére is, amelyet az Nbtv. – az alkotmánybírói gyakorlatnak megfelelően – több helyen rögzít is.

A gyakorlatban információs rendszer hozható létre a titkos felderítésre feljogosított szerv tevékenységének sikeres végrehajtásához, úgymint terroristagyanús személyek, szervezett bűnözői csoportok, hírszerző tevékenységet folytatók listájának összeállításához, ezek együttműködő szervezetek részére történő továbbításához.

Az információs rendszerek létrehozása és alkalmazása tehát *a magánszférát érintő alapvető jogok közül a személyes adatok védelméhez fűződő jogot korlátozhatja.*

1.2.5. *A csapda*⁷

A csapda alkalmazása alapvetően a titkos felderítés végrehajtására felhatalmazott szervek részére a hatáskörükbe utalt bűncselekmény későbbi nyílt eljárásban felhasználható bizonyítékainak megszerzésére, az elkövető személyének megállapítására, azonosítására szolgál.

A csapda a törvényi megfogalmazás alapján nem lehet egészségkárosodás okozására alkalmas, így a jogalkotó biztosította az élethez és az egészséghez való jog érvényesülését.

⁶ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok d) az információgyűjtést elősegítő információs rendszereket hozhatnak létre és alkalmazhatnak”

⁷ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok e) sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó csapdát alkalmazhatnak”

A csapda szélsőséges esetben lehet alkalmas a *magánszférát érintő alapvető jogok korlátozásához, úgymint a jó hírnév tiszteletben tartásához fűződő jog rombolásához, amennyiben arról mások is tudomást szereznek.*

1.2.6. A fedőokmány⁸

A fedőokmányok a valóságtól részben vagy egészében eltérő adatokat tartalmazó okmányok, amelyek személyazonosság, képzettség, végzettség, továbbá szakértelem és tárgyak eredetének, valódiságának igazolására szolgálnak.

A fedőokmányok önmagukban direkt módon *alapvető jogot nem korlátoznak, azokat a többi módszer alkalmazásának támogatására alkalmazzák.* A fedőokmányok alkalmazása azért sem jelent különlegesebb jogkorlátozást, mert felhasználásuk esetén sem jogosítják fel a titkos felderítést folytató szerveket olyan intézkedések bevezetésére, amelyekre egyébként a rájuk vonatkozó törvényben ne lenne felhatalmazásuk (például a nemzetbiztonsági szolgálat tagjai hiába alkalmaznak rendőri fedőokmányt, nem állíthatnak elő családon belüli erőszakon tetten ért elkövetőt rendőri minőségben).

1.2.7. A fedőintézmény⁹

A fedőintézmény alkalmazásának célja a nemzetbiztonsági feladatok ellátásához szükséges környezet, eszközrendszer megteremtése. A fedőintézmények létrehozása és működtetése a fedőintézmény típusának megfelelő jogszabályok maradéktalan betartásával történhet.

A fedőintézmények – hasonlóan a fedőokmányokhoz – önmagukban *nem okoznak direkt alapjogsérelmet.*

1.2.8. Figyelés¹⁰

A jelen alcím szerinti figyelés – ahogyan az Nbtv. rendelkezései is tartalmazzák – kizárólag a nyilvánosság számára nyitva álló helyekre értendő, azokra, amelyek látogatása esetén az érintett számolhat vele, hogy mozgását, cselekedeteit más személyek is észlelhetik. A jelen pont szerinti figyelés tehát nem vonatkozik a magánlakásra.

⁸ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok f) a saját személyi állományuk és a velük együttműködő természetes személyek védelmére, valamint a nemzetbiztonsági jelleg leplezésére fedőokmányt készíthetnek és használhatnak fel”

⁹ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok g) fedőintézményt hozhatnak létre és tarthatnak fenn”

¹⁰ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok h) a feladataik által érintett személyt, valamint azzal kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhetik, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik”

A figyellel érintett személy nyilvános helyen végrehajtott mozgása, továbbá tevékenysége tekintetében az alapvető jogok korlátozásának jelentősebb mértéke abban nyilvánul meg, hogy a célszemély nem számolhat azzal, hogy huzamosabb ideig valaki figyelemmel kíséri őt, így például útvonalát. Az a tény, hogy valaki egy egész napos tevékenységét figyeli, alkalmat adhat arra, hogy a magánélethez és adott esetben a kapcsolattartáshoz fűződő joga csorbát szenvedjen.

A figyelés tehát a *magánszférát érintő alapvető jogok korlátozásához vezethet, azok közül is a magánélethez és a kapcsolattartáshoz fűződő jogok tiszteletben tartását.*

1.2.9. Nyilvános helyen a beszélgetés lehallgatása¹¹

Ahogy a figyelés esetében is, az ezen alcímben tárgyalt beszélgetés esetében is az Nbtv. világos iránymutatást tartalmaz arra, hogy amennyiben az magánlakásban történik, az külső engedélyhez kötött. A nyilvános helyen folytatott beszélgetés lehallgatása esetében nyilvánvalóan sérülnek ugyanazon alapvető jogok, mint a figyelés esetében, azonban ez bővül azzal, hogy amennyiben a beszélgetés családtagokkal folyik, akkor a családi élet tiszteletben tartásának joga is sérelmet szenvedhet. A személyes adatok védelme tekintetében megállapítható, hogy a nevesített beszélgetések lehallgatása során előfordulhat az az eset, amelynek során az információs önrendelkezéssről szóló törvényben nevesített adatok a titkos felderítést végrehajtó szervek tudomására jutnak.

A nyilvános helyen folytatott beszélgetés lehallgatásakor tehát *a magánszférát érintő szinte valamennyi alapvető jog sérülhet, nevezetesen a magán- és családi élet, továbbá a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jog.*

1.2.10. Metaadatok megszerzése¹²

A hírközlési rendszerekből történő és egyéb adattároló eszközökből történő információgyűjtés során a titkos felderítésre felhatalmazott szervek az e rendszerekből megszerzhető és az elektronikus hírközlésről szóló törvény hatálya alá tartozó, továbbá az abban nevesített metaadatok vonatkozásában folytathatják tevékenységüket, amelyek ezen adatok beszerzésére irányulnak. A metaadatok alkalmasak – a törvényi korlátokat figyelembe véve is – arra, hogy az intézkedéssel érintett személy kapcsolati körét, tartózkodási helyét és szokásait felderíthetővé tegyék. Ezzel megvalósul a magánszférába történő beavatkozás – ezzel pedig az alapvető jogok korlátozása. Fontos itt is kiemelni, hogy a külső engedélyhez kötött módszerek alkalmazásának szabályozása alá eső eseteket kivéve alkalmazható e titkos információgyűjtési módszer.

¹¹ Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok i) az 56. §-ban foglaltakon kívül beszélgetést lehallgathatnak, az észlelteket technikai eszközökkel rögzíthetik”

¹² Nbtv. „54. § (1) A titkos információgyűjtés keretében a nemzetbiztonsági szolgálatok j) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információkat gyűjthetnek”

A metaadatok megszerzése a *magánszférát érintő több alapvető jog korlátozását vonja maga után, ezek közül is a magán- és családi élet, továbbá a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jogot.*

1.2.11. Büntetlenségi megállapodás kötése¹³

A titkos felderítésre feljogosított szervek által köthető büntetlenségi megállapodás sajátossága – a többi erre feljogosított szervvel szemben –, hogy az állam büntetőjogi igényeinek érvényesítéséhez fűződő érdeket az érintett együttműködéséhez fűződő nemzetbiztonsági érdekekkel szükséges összevetni.

Ennek értelmében büntetlenségi megállapodás köthető Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme érdekében, tehát a nemzetbiztonsági érdek áll szemben a büntetőjogi igény érvényesítéséhez fűződő érdekekkel. Bár a kettő érdek különemű, összevethetőségük alapját az adja, hogy mindkettő az alkotmányos értékek védelméből eredeztethető. A rendőrség esetében ugyanakkor bűncselekmény áll szemben a bűnüldözési érdekekkel, ahol a súlyosabb bűncselekmény felderítéséhez fűződő érdek jelentősebb a kisebb súlyú bűncselekményhez fűződő büntetőjogi igény érvényesítéséhez.

A büntetlenségi megállapodás *direkt módon nem korlátoz alapvető jogot*, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a *tisztességes eljáráshoz való jog* annyiban sérülhet, amennyiben a titkos felderítésre felhatalmazott szervek büntetlenségi megállapodást kötnek egy károkozásban érintett személlyel a károkozás ellentételezésének megtérítése mellett, az államot a polgári peres eljárásban az igazságügyekért felelős miniszter képviseli, így a sértettnek nincs lehetősége a valódi károkozóval szemben érvényesíteni igényét.

1.3. A külső engedélyhez kötött titkos felderítés során korlátozott jogok

Külső engedélyhez kötött titkos felderítés alatt azon eszközök és módszerek alkalmazását értjük, amelyek bevezetéséhez, törvény által meghatározottak szerint, szükséges a nemzetbiztonsági érdekek mentén folytatott titkos felderítésre felhatalmazott szervek kívüli személy előzetes engedélye azok folytatásához. E személy – a tényleges nemzetbiztonsági érdek függvényében – lehet az igazságügyekért felelős miniszter vagy az erre kijelölt bíró.

¹³ Nbtv. „55. § (1) A nemzetbiztonsági szolgálatok a legfőbb ügyész által kijelölt ügyész előzetes jóváhagyásával a nyomozás megtagadásának vagy megszüntetésének kilátásba helyezésével információszolgáltatásban állapodhatnak meg bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személlyel, ha az érintett személyel történő együttműködéshez fűződő nemzetbiztonsági érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek.”

A nemzetbiztonsági érdekből alkalmazható külső engedélyhez kötött eszközök és módszerek – mind a nemzetbiztonsági szolgálatok, mind a TEK tekintetében – az Nbtv. 56. §-ában kerültek megjelenítésre. Ezen eszközök és módszerek a következők:

- lakás átkutatása, az észlelteket rögzítése;
- lakás megfigyelése, az észlelteket rögzítése;
- küldemény ellenőrzése, az észlelteket rögzítése;
- az elektronikus kommunikáció tartalmának megismerése és rögzítése;
- információs rendszerben kezelt adat megismerése és rögzítése.

1.3.1. Lakás átkutatása¹⁴

A lakás átkutatása magában foglalja a lakásban található valamennyi tárgy, dokumentum megismerését és technikai eszközökkel történő rögzítését, továbbá a lakás megfigyeléséhez szükséges eszközök telepítését.

Fontos kiemelni, hogy mivel természeténél fogva a lakás olyan hely, amely nem áll nyitva mindenki számára, csupán annak, akit tulajdonosa vagy az ott lakó beenged, ezért fokozott az érintett azon hite, hogy az ott történtek és az ott elhelyezett tárgyakkal kapcsolatos ismeretek nem jutnak olyan személy tudomására, akinek ő ezt nem engedte meg.

Ezek alapján a lakás átkutatása a *magánszférát érintő szinte valamennyi jogot korlátozza, úgymint a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá a személyes adatok védelméhez kapcsolódó jogot.*

1.3.2. Lakás megfigyelése¹⁵

A lakás megfigyelése magában foglalja a lakásban történtek figyelemmel kísérését, továbbá ezek rögzítését. Ahogyan a lakás átkutatásánál már láthattuk, e helység az érintett legbelsőbb magánszférájába tartozik.

Ezek alapján a lakás megfigyelése a *magánszférát érintő szinte valamennyi jogot korlátozza, úgymint a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá a személyes adatok védelméhez kapcsolódó jogot.*

¹⁴ Nbtv. „56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján a) lakást titokban átkutathatnak, az észlelteket technikai eszközökkel rögzíthetik”

¹⁵ Nbtv. „56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján b) lakást titokban átkutathatnak, az észlelteket technikai eszközökkel rögzíthetik”

1.3.3. Küldemény ellenőrzése¹⁶

E módszer alkalmazása során a titkos felderítésre felhatalmazott szervek az érintett személy postai vagy egyéb zárt, de személyéhez köthető küldeményei tartalmának megismerését hajtják végre.

Mindezen intézkedések bevezetése az érintett személy magánszférájának mélységi megismerését teszi lehetővé, mivel a magánlevelezés olyan adatokat és információkat tartalmazhat, amelyek birtokában a titkos felderítésre feljogosított szervek képet kaphatnak a célszemély kapcsolatainak minőségéről. E módszer alkalmazásánál is igaz az, ami a többi külső engedélyhez kötött módszernél megjelenítésre került, miszerint az intézkedéssel érintett személy joggal várja el, hogy olyan személy nem ismeri meg tevékenységének tartalmát, akinek ő nem adta előzetesen erre engedélyét.

Ezek alapján a küldemények ellenőrzése a *magánszférát érintő szinte valamennyi jogot korlátozza, úgymint a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá a személyes adatok védelméhez kapcsolódó jogot.*

1.3.4. Elektronikus kommunikáció tartalma¹⁷

E módszer alkalmazása során a titkos felderítésre felhatalmazott szervek az érintett személy által használt telekommunikációs eszközön továbbított kommunikációja tartalmának megismerését hajtják végre.

A módszer alkalmazása napjaink egyik legfontosabb kommunikációs eszközén – a telefonon – továbbított információk megismerését teszi lehetővé. Az intézkedéssel érintett személy, mivel általában személyes használatában lévő készülékéről van szó, ez esetben joggal lehet abban a hitben, hogy az általa és partnere által elmondottakról más nem szerez tudomást.

Ezek alapján az elektronikus kommunikáció tartalmának megismerése a *magánszférát érintő szinte valamennyi jogot korlátozza, úgymint a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá a személyes adatok védelméhez kapcsolódó jogot.*

1.3.5. Információs rendszerben kezelt adat megismerése¹⁸

E módszer alkalmazása során a titkos felderítésre felhatalmazott szervek az érintett személy által használt technikai eszközökön tárolt adatainak megismerését hajtják

¹⁶ Nbtv. „56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján c) postai küldeményt, valamint beazonosítható személyéhez kötött zárt küldeményt felbonthatnak, ellenőrizhetik és azok tartalmát technikai eszközzel rögzíthetik”

¹⁷ Nbtv. „56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján d) elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerhetik, az észlelteket technikai eszközzel rögzíthetik”

¹⁸ Nbtv. „56. § A nemzetbiztonsági szolgálatok külső engedély alapján e) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatokat megismerhetik és azok tartalmát technikai eszközzel rögzíthetik, továbbá felhasználhatják”

vége. Ebbe tartozik a számítógépen, mobiltelefonon, fényképezőgépen stb. tárolt mindennemű adat megszerzése, másolása.

A nevesített módszer alkalmazása – a többi módszerhez hasonlóan – jelentős alapjogsérelemmel jár, mivel az intézkedéssel érintett személy abban a feltevésben van, hogy adatai biztonságban vannak, ahhoz kizárólag ő és az általa felhatalmazott személyek férnek hozzá. Ezt a biztonságot napjainkban sok esetben fokozzák is a tudatos felhasználók különböző tűzfalak és védelmi szoftverek telepítésével.

Ezek alapján az információs rendszerben kezelt adatok megismerése a *magánszférát érintő szinte valamennyi jogot korlátozza, úgymint a magánélet, a családi élet, az otthon és a kapcsolattartás tiszteletben tartásához, továbbá a személyes adatok védelméhez kapcsolódó jogot.*

2. Összegzés

A külső engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés alapvető jogokat érintő korlátozása az alábbiak szerint foglalható össze:

1. táblázat

Alapjog-korlátozás a külső engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés során

	Magánélet	Családi élet	Otthon	Kapcsolat-tartás	Jó hírnév	Személyes adatok
Felvilágosítás kérése						X
Nbi. jelleg leplezésével információgyűjtés	X	X	X	X		X
Titkos kapcsolat	X	X	X	X		X
Információs rendszerek						X
Csapda					X	
Fedőkmány						
Fedőintézmény						
Figyelés	X			X		
Nyilvános beszélgetés lehallgatása	X	X		X		X
Metaadatok megszerzése	X	X		X		X
Büntetlenségi megállapodás						

Forrás: a szerző szerkesztése

A külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés alapvető jogokat érintő korlátozása az alábbiak szerint foglalható össze:

2. táblázat

Alapjog-korlátozás a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés során

	Magán-élet	Családi élet	Otthon	Kapcsolat-tartás	Jó hírnév	Személyes adatok
Lakás átkutatása	X	X	X	X		X
Lakás megfigyelése	X	X	X	X		X
Küldemény ellenőrzése	X	X	X	X		X
Elektronikus kommunikáció megismerése	X	X	X	X		X
Információs rendszerben kezelt adat megismerése	X	X	X	X		X

Forrás: a szerző szerkesztése

Az alapvető jogok korlátozása a nemzetbiztonsági érdekek mentén folytatott titkos felderítés során Magyarországon a nemzetközi jog általános szabályainak megfelelő szintű jogszabályokban került megjelenítésre.

A nemzetbiztonsági érdekek mentén folytatott titkos felderítés során az egyének alapvető jogai és az alkotmányos értékek védelme érdekében bevezetett jogkorlátozások konkrét esetei táblázatos formában kerültek összefoglalásra, amely megfelelő iránymutatást nyújt az e tevékenységek végzésére felhatalmazott szervek részére ahhoz, hogy a szükségesség–arányosság–alkalmasság alapelveinek meg tudjanak felelni munkájuk során.

Az alapvető jogok korlátozása szempontjából a titkos felderítés során alkalmazható eszközök és módszerek sorrendbe állítása mélyebb vizsgálatot igényel, mivel a cikk keretei között a magánszféra védelmével összefüggésben megjelenített alapvető jogok Alaptörvényben rögzített részterületei kerültek csupán elemzésre, a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerinti jogok és tilalmak részletesebben ugyanakkor nem. Különös figyelmet érdemlő körülményként állapítottam meg, hogy az egyes titkos felderítési eszközök és módszerek alkalmazásakor ugyanazon alapvető jogok sérülhetnek, azonban más és más mértékben, amelyek így szintén részletesebb kutatást igényelnének. Ezt igazolja, hogy bár a nyilvános helyen történtek megfigyelésének nem célja a családi élet tiszteletben tartásához fűződő jog korlátozása, de könnyen elképzelhető olyan helyzet, amikor mégis megáll e jogsérelem.

Felhasznált irodalom

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény

Ajánlott irodalom

1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

1949. évi XX. törvény: a Magyar Köztársaság Alkotmánya

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

A különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról szóló 1990. évi X. törvény

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény

A Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény

A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egységokmánya

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

A terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásnak részletes szabályairól szóló 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményhez tartozó kilencedik kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1994. évi LXXXVI. törvény

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményhez tartozó tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1998. évi XLII. törvény

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményhez tartozó tizenharmadik kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2004. évi III. törvény

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményhez tartozó tizennegyedik kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2005. évi CXXIV. törvény

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményhez tartozó tizenötödik kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2015. évi CLVII. törvény

Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egységokmánya

Egyezmény az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlése által 1948. december 10-én meghirdetett Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatáról

Magyarország 2011. április 25-én kihirdetett Alaptörvénye

Hetesy Zsolt: *A titkos felderítés*. Doktori értekezés, PTE ÁJK, 2011.

Resperger István: A „DIADAL” és egyéb módszerek alkalmazása a nemzeti válságkezelési feladatok megoldásánál. *Hadtudományi Szemle*, 5. (2012), 1–2.

Studenmaier, W. O.: Hadászati koncepciók. In Kovács Jenő: *Állami szuverenitás, nemzeti érdek, hadászat*. 36–50.

Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára. Elérhető: www.meszotar.hu/keres-ertek (A letöltés dátuma: 2020. 10. 03.)